

הלכות עדות פֶּרֶק ב

א. מה בין חקירות לבדיקות: בחקירות ודרישות אם כֹּון האחד את עדותו, והעד השני אמר איני יודע עדותן בטלה; אבל בבדיקות אפלו שניהן אומרים, אין אנו יודעין עדותן קימת. ובזמן שהן מכחישין זה את זה, אפלו בבדיקות עדותן בטלה.

ב. פיצד: העידו שהרג זה את זה, ואמר העד האחד כשנחקר בשבוע פלוני, בשנה פלונית, בחדש פלוני, בכך וכך בחדש, ברביעי בשבת, בשש שעות ביום, במקום פלוני הרגו; וכן כשדרשו במה הרגו, אמר הרגו בסיף. וכן העד השני כֹּון עדותו בכל חוץ מן השעות, שאמר איני יודע בכמה שעות היה ביום, או שפֹון את השעה, ואמר איני יודע במה הרגו ולא הבנתי בפלי שהיה בידו עדותן בטלה.

ג. אבל אם כֹּונו הכל, ואמרו להן הדינין כליו היו שחורים או לבנים, ואמרו אין אנו יודעים, ולא שמנו לבנו לדברים אלו שאין בהן ממש עדותן קימת.

ד. אמר אחד כלים שחורים היה לבוש, ואמר השני לא כי, אלא כלים לבנים היה לבוש הרי עדותן בטלה; וכאלו אמר האחד ברביעי בשבת והשני בחמישי, שאין כאן עדות, או שאמר האחד בסיף הרגו, והשני אומר ברמח שאין כאן עדות: שנאמר "נכון הדבר" (דברים יג, טו; דברים יז, ד); וכיון שהכחישו זה את זה, בדבר מכל הדברים אין זה "נכון".

ה. היו העדים מרבים שנים מהן כֹּונו עדותן בחקירות ובדרישות, והשלישי אומר איני יודע תתקים העדות בשנים, ויהרג. אבל אם הכחיש את שניהן, אפלו בבדיקות עדותן בטלה.

ו. עד אחד אומר ברביעי בשבת בשנים בחדש, והשני אומר ברביעי בשבת בשלושה בחדש עדותן קימת: שזה ידע בעבורו שלחדש, וזה לא ידע.

ז. במה דברים אמורים, עד חצות החדש. אבל אחר חצות כגון שאמר האחד בששה עשר בחדש, והשני אומר בשבעה עשר אף על פי שכֹּונו שניהם יום אחד מימי השבת, עדותן בטלה: שאין חצי החדש בא, אלא וכבר ידעו הכל אימתי היה ראש החדש. אמר האחד בשלושה בחדש, והשני אומר בחמשה עדותן בטלה.

ח. אמר עד אחד בשתי שעות ביום, והשני אומר בשלוש שעות היה עדותן קימת, שדרך העם לטעות בשעה אחת. אבל אם אמר האחד בשלוש שעות, והשני אומר בחמש עדותן בטלה.

ט. אמר עד אחד קדם הנץ החמה, ואחד אומר בהנץ החמה עדותן בטלה, אף על פי שהיא שעה אחת: שהדבר נפר לכל. וכן אם נחלקו בשקיעתה.

הלכות עדות פֶּרֶק ג

א. אחד דיני ממונות ואחד דיני נפשות בדרישה וחקירה, שנאמר "משפט אחד יהיה לכם" (ויקרא כד, כב; במדבר טו, טז). אבל

אָמרוּ חֲכָמִים, כְּדִי שְׁלֹא תִנָּעַל דָּלֶת בְּפָנֶי לֹוִיִן, אֵין עֲדִי מָמוֹן
צָרִיכִין דְּרִישָׁה וַחֲקִירָה.

ב. פִּיצֵד: אָמְרוּ הָעֲדִים בְּפָנֵינוּ הַלֹּה זֶה אֶת זֶה מָנָה בְּשָׁנָה
פְּלוֹנִית אֵף עַל פִּי שְׁלֹא פָּנוּ אֶת הַחֹדֶשׁ, וְלֹא אֶת הַמָּקוֹם שֶׁהַלֹּה
בוֹ, וְלֹא אֶת הַמָּנָה אִם הִיא מִמִּטְבֵּעַ פְּלוֹנִי אוֹ מִמִּטְבֵּעַ פְּלוֹנִי
עֲדוּתָן קִימָת.

ג. בְּמָה דְּבָרִים אָמֹרִים, בַּהֲדָאוֹת וְהַלֹּאוֹת וּמִתְנֹות וּמְכִירוֹת
וְכִיּוֹצֵא בָהֶן. אָבֵל בְּדִינִי קִנְסוֹת צָרִיכִין דְּרִישָׁה וַחֲקִירָה, וְאֵין
צָרִיךְ לֹאמֹר בְּמִלְקִיּוֹת וּבִגְלוֹת. וְכֵן אִם רָאָה הַדִּין שֶׁהַדִּין מְרָמָה
וַחֲשַׁשׁ לוֹ צָרִיךְ דְּרִישָׁה וַחֲקִירָה כְּעֲדִי נִפְשׁוֹת, אֵף עַל פִּי שֶׁהֵן
עֲדֵי הוֹדָאוֹת וְהַלֹּאוֹת.

ד. אֵף עַל פִּי שְׁאֵין עֲדֵי מְמוֹנוֹת צָרִיכִין דְּרִישָׁה וַחֲקִירָה, אִם
הַכְּחִישׁוּ הָעֲדִים זֶה אֶת זֶה בַּחֲקִירוֹת אוֹ בַּדְּרִישׁוֹת, עֲדוּתָן
בְּטֵלָה; וְאִם הַכְּחִישׁוּ זֶה אֶת זֶה בַּבְּדִיקוֹת, עֲדוּתָן קִימָת.

ה. פִּיצֵד: אֶחָד אוֹמֵר בְּנִסָּן לָוָה מָמְנוּ, וְהַשְּׁנִי אוֹמֵר לֹא כִי,
אֲלֹא בְּאִיר, אוֹ שְׁאֹמֵר הָאֶחָד בִּירוּשָׁלַיִם, וְהַשְּׁנִי אוֹמֵר לֹא כִי,
אֲלֹא בְּלוֹד הֵינּוּ עֲדוּתָן בְּטֵלָה; וְכֵן אִם אָמַר הָאֶחָד חֲבִית
שְׁלִיין הַלֹּוהוּ, וְהַשְּׁנִי אוֹמֵר שֶׁלְשָׁמֶן הִיתָה עֲדוּתָן בְּטֵלָה: שֶׁהָרִי
הַכְּחִישׁוּ בַּדְּרִישָׁה.

ו. אָבֵל אִם אָמַר הָאֶחָד מָנָה שְׁחֹר, וְהַשְּׁנִי אוֹמֵר מָנָה לְבָן הִיא,
זֶה אוֹמֵר בְּדִיטָה הָעֲלִיוֹנָה הָיוּ כְּשֶׁהַלֹּוהוּ, וְהַשְּׁנִי אוֹמֵר בְּדִיטָה
הַתַּחְתּוֹנָה הָיוּ עֲדוּתָן קִימָת. אֲפֹלוֹ אָמַר הָאֶחָד מָנָה הַלֹּוהוּ,
וְהַשְּׁנִי אוֹמֵר מֵאֲתִים חָיִב לְשֹׁלֵם מָנָה, שֵׁישׁ בְּכֹלל מֵאֲתִים מָנָה.
וְכֵן אִם אָמַר הָאֶחָד דְּמִי חֲבִית שְׁלִיין יֵשׁ לוֹ בִּידוֹ, וְזֶה אוֹמֵר דְּמִי
חֲבִית שְׁמֶן מְשֹׁלֵם בַּפְּחֹת שְׁבַדְמִים. וְכֵן כָּל פִּיּוֹצֵא בְּזֶה.

ז. דִּין תּוֹרָה שְׁאֵין מְקַבְּלִין עֲדוּת, לֹא בְּדִינִי מְמוֹנוֹת וְלֹא בְּדִינִי
נִפְשׁוֹת, אֲלֹא מִפִּי הָעֲדִים: שְׁנֵאֹמֵר "עַל-פִּי שְׁנַיִם עֲדִים" (דְּבָרִים
יז, ו) מִפִּיהֶם, וְלֹא מִכְּתַב יָדָן. אָבֵל מִדְּבָרֵי סוּפְרִים שְׁחֹתְכִין דִּינִי
מְמוֹנוֹת בַּעֲדוּת שְׁבַשְׁטֵר, אֵף עַל פִּי שְׁאֵין הָעֲדִים קִימִין, כְּדִי
שְׁלֹא תִנָּעַל דָּלֶת בְּפָנֵי לֹוִיִן. וְאֵין דִּין בַּעֲדוּת שְׁבַשְׁטֵר בְּדִינִי
קִנְסוֹת, וְאֵין צָרִיךְ לֹאמֹר בְּמִכּוֹת וּבִגְלוֹת, אֲלֹא מִפִּיהֶם, וְלֹא
מִכְּתַב יָדָן.

ח. כָּל עַד שֶׁנַּחֲקָרָה עֲדוּתוֹ בְּבֵית דִין, בֵּין בְּדִינִי מְמוֹנוֹת בֵּין
בְּדִינִי נִפְשׁוֹת אֵינוֹ יָכוֹל לַחְזֹר בּוֹ. פִּיצֵד: אָמַר מְטַעַה הָיִיתִי,
שׁוּגֵג הָיִיתִי, נִזְכַּרְתִּי שְׁאֵין הַדְּבָר כֵּן, לְפַחֲדוֹ עֲשִׂיתִי אֵין שׁוּמְעִין
לוֹ, אֲפֹלוֹ נָתַן טַעַם לְדְּבָרָיו.

ט. וְכֵן אֵינוֹ יָכוֹל לְהוֹסִיף בַּעֲדוּתוֹ תְּנָאִי. כָּלְלוֹ שֶׁלְדָּבָר: כָּל
דְּבָרִים שְׁיֹאמֵר הָעַד אַחֵר שֶׁנַּחֲקָרָה עֲדוּתוֹ, שְׁיִבֹּא מְכַלְלֵן בְּטוֹל
הָעֲדוּת, אוֹ הוֹסֵפֶת תְּנָאִי בָּהּ אֵין שׁוּמְעִין לוֹ.

י. עֲדִים הַחֲתוּמִין עַל הַשְּׁטֵר הָרִי הֵן כְּמִי שֶׁנַּחֲקָרָה עֲדוּתָן בְּבֵית
דִין, וְאֵינָן יָכוֹלִין לַחְזֹר בָּהֶן. בְּמָה דְּבָרִים אָמֹרִים, בְּשֹׁאפְשָׁר
לְקִים אֶת הַשְּׁטֵר שְׁלֹא מִפִּיהֶם, כְּגוֹן שֶׁהָיוּ שֵׁם עֲדִים שְׁזָה כְּתַב
יָדָן, אוֹ שֶׁהָיָה כְּתַב יָדָן יוֹצֵא מִמָּקוֹם אַחֵר.

יא. אָבֵל אִם אֵי אֲפֹשֶׁר לְקִימוֹ אֲלֹא מִפִּיהֶם, וְאָמְרוּ כְּתַב יָדִינוּ
הוּא זֶה, אָבֵל קְטָנִים הֵינּוּ, קְרוֹבִים הֵינּוּ, אֲנוּסִין הֵינּוּ, מְטַעִין
הֵינּוּ הָרִי אֲלוֹ נְאֻמָּנִים, וַיִּבְטַל הַשְּׁטֵר.

יב. אָמְרוּ פֶּסוּלִי עֲדוֹת הָיִינוּ בַּעֲבֶרָה, אוֹ שֶׁחַד לְקַחְנוּ עַל עֲדוֹת
זוֹ אֵין נֶאֱמָנִין: שְׁאִין אָדָם מְשִׁים עֲצָמוֹ רָשָׁע, עַד שִׁיעִידוֹ עָלָיו
עֲדִים שֶׁהוּא רָשָׁע. וְכֵן אִם אָמְרוּ אִמְנָה הָיוּ דְּבָרֵינוּ, אֵין נֶאֱמָנִין
שֶׁהַמַּעֲיֵד עַל שְׁטֵר אִמְנָה, כַּמַּעֲיֵד בְּשֶׁקֶר.

יג. אָמְרוּ הָעֲדִים שְׁטֵר מָכַר זֶה, מוֹדְעָה נִמְסְרָה לָנוּ עָלָיו אֶף
עַל פִּי שְׁכֶתֶב יָדֵן יוֹצֵא מִמָּקוֹם אַחֵר, הָרִי אֵלָיו נֶאֱמָנִין. אָמְרוּ
עַל תְּנָאִי הָיָה שְׁטֵר זֶה אִם הָיָה כְּתָב יָדֵן יוֹצֵא מִמָּקוֹם אַחֵר, אֵין
נֶאֱמָנִין; וְאִם אֵין הַשְׁטֵר מִתְקִים אֵלָא מִפִּיהֶם, נֶאֱמָנִין, וְאוֹמְרִין
לְבַעֲלֵי הַדִּין, קִיָּמוּ הַתְּנָאִי וּבֹאוּ לְדִין. אָמַר הָאֶחָד מִן הָעֲדִים
עַל תְּנָאִי הָיוּ הַדְּבָרִים, וְהַשְׁנִי אוֹמֵר לֹא הָיָה שֵׁם תְּנָאִי הָרִי כָּאֵן
עַד אֶחָד.

יד. גַּם בְּדִינֵי מְמוֹנוֹת, אֵין מְקַבְּלִין עֲדִים אֵלָא בְּפָנֵי בַּעַל דִּין.
וְאִם הָיָה בַּעַל דִּין חוֹלָה, אוֹ שֶׁהָיוּ הָעֲדִים מִבְּקָשִׁים לִילּוֹךְ
לְמַדִּינַת הַיָּם וְשִׁלְחוּ לְבַעַל דִּין וְלֹא בָּא הָרִי אֵלָיו מְקַבְּלִין עֲדִים
שְׁלָא בְּפָנָיו.

טו. בְּמָה דְּבָרִים אָמוּרִים, בַּעֲדוֹת עַל פֶּה. אָבֵל הַשְׁטֵר, מְקִיָּמִין
בְּבֵית דִּין אֶת עֲדָיו שְׁלָא בְּפָנֵי בַּעַל דִּין. וְאֶפְלוּ הָיָה עוֹמֵד וְצוּחַ
וְאוֹמֵר, שְׁטֵר מְזִיף הוּא, עַדִּי שֶׁקֶר הֵן, פֶּסוּלִי עֲדוֹת הֵן אֵין
מְשַׁגְּיחִין בּוֹ, אֵלָא מְקִיָּמִין אֶת הַשְׁטֵר. וְאִם יֵשׁ לוֹ רְאִיָּה לְפָסֵל,
יְפָסֵל.

טז. כָּל מִי שִׁישׁ לוֹ רְאִיָּה בַּעֲדִים, הוּא מְטַפֵּל בַּעֲדִים עַד שִׁיבִיא
אוֹתָן לְבֵית דִּין. וְאִם יָדְעוּ בֵּית דִּין שֶׁבַּעַל דִּינוֹ אֵלֶם, וְטַעַן הַתּוֹבֵעַ
שֶׁהָעֲדִים מִתְפַּחְדִּים מִבַּעַל דִּינוֹ שִׁיבֹאוּ וַיַּעֲיִדוּ לוֹ הָרִי בֵּית דִּין
כּוֹפִין אֶת בַּעַל דִּינוֹ שִׁיבִיא הוּא הָעֲדִים. וְכֵן כָּל כִּיּוֹצֵא בְּדְבָרִים
אֵלָיו, דָּנִין בְּהֵן לְאֵלֶם.

הַלְבוֹת עֲדוֹת פֶּרֶק ד'

א. עַדִּי נִפְשׁוֹת צְרִיכִין שִׁיְהִיו שְׁנִיָּהֶם רוֹאִין הָעוֹשֶׂה עֲבֶרָה כְּאֶחָד,
וְצְרִיכִין לְהַעֲיֵד כְּאֶחָד, וּבְבֵית דִּין אֶחָד. אָבֵל בְּדִינֵי מְמוֹנוֹת,
אֵינֶן צְרִיכִין לְכָךְ.

ב. כִּי־צַד: הָיָה אֶחָד רוֹאֶהוּ מִחֻלּוֹן זֶה כְּשֶׁעָבַר הָעֲבֶרָה, וְהָעֵד
הַשְׁנִי רוֹאֶהוּ מִחֻלּוֹן אַחֵר אִם הָיוּ שְׁנֵי הָעֲדִים רוֹאִין זֶה אֶת זֶה,
מִצְטַרְפִּין; וְאִם לֹא, אֵין מִצְטַרְפִּין. הָיָה זֶה הַמִּתְרָה בּוֹ רוֹאֶה
אֶת הָעֲדִים, וְהָעֲדִים רוֹאִין אוֹתוֹ אֶף עַל פִּי שְׁאִין רוֹאִין זֶה אֶת
זֶה, הַמִּתְרָה מִצְרָפֵן.

ג. הָיוּ שְׁנֵי הָעֲדִים בְּבֵית אֶחָד, וְהוֹצִיא אֶחָד מֵהֵן רֹאשׁוֹ מִן
הַחֻלּוֹן, וְרָאָה זֶה שֶׁעוֹשֶׂה מְלָאכָה בַּשַּׁבָּת, וְאֶחָד מִתְרָה בּוֹ,
וְהַכְּנִיס רֹאשׁוֹ, וְחָזַר הָעֵד הַשְׁנִי וְהוֹצִיא רֹאשׁוֹ מֵאוֹתוֹ הַחֻלּוֹן
וְרָאָהוּ אֵין מִצְטַרְפִּין: עַד שִׁירָאוּ שְׁנִיָּהֶם כְּאֶחָד.

ד. הָיוּ שְׁנֵי עֲדִים רוֹאִין אוֹתוֹ מִחֻלּוֹן זֶה, וְשְׁנֵי עֲדִים רוֹאִין אוֹתוֹ
מִחֻלּוֹן אַחֵר, וְאֶחָד מִתְרָה בּוֹ בְּאִמְצָע בְּזִמְנָן שֶׁמְקַצֵּתֵן רוֹאִין אֵלָיו
אֶת אֵלָיו, הָרִי זֶה עֲדוֹת אַחַת; וְאִם לֹא הָיוּ רוֹאִין אֵלָיו אֶת אֵלָיו,
וְלֹא צָרַף אוֹתָן הַמִּתְרָה הָרִי אֵלָיו שְׁתֵּי עֲדִיוֹת. לְפִיכָךְ אִם נִמְצְאוּ
אַחַת מֵהֵן זוֹמָמֶת הוּא וְהֵן נִהְרָגִין, שֶׁהָרִי הוּא נִהְרָג בַּעֲדוֹת הַכֶּת
הַשְּׁנִיָּה.

ה. אבל בדיני ממונות אף על פי שראו זה אחר זה, עדותן מצטרפת. כיצד: אמר האחד בפני הלוהו ביום פלוני, או בפני הודה לו, ואמר העד השני וכן אני הלוהו בפני, או הודה לו ביום אחר הרי אלו מצטרפין.

ו. וכן אם אמר האחד בפני הלוהו, והשני אומר בפני הודה לו, או שאמר הראשון בפני הודה לו, והשני שהעיד אחר זמן אמר בפני הלוהו הרי אלו מצטרפין.

ז. וכן בעת שמעידין בבית דין יבוא אחד, ושומעין דבריו היום, וכשיבוא העד השני לאחר זמן, שומעין דבריו; ומצטרפין זה לזה, ומוציאין בהן הממון.

ח. וכן אם היה עד אחד בכתב, ועד אחד על פה מצטרפין. ואם אמר זה שלא כתב עדותו, קניתי מידו על דבר זה, ולא בא המלוה הזה, ולא שאל ממני לכתב שניהם מצטרפין; ונעשת מלוה בשטר, ואינו יכול לומר פרעתי.

ט. העיד העד האחד בבית דין זה, והעיד השני בבית דין אחר יבוא בית דין אצל בית דין, ויצטרפו עדותן. וכן אם העידו שני העדים בבית דין זה, וחזרו והעידו בבית דין אחר יבוא אחד מכל בית דין ובית דין, ויצטרפו. אבל העד עם הדין שהעידו שני העדים בפניו, אין מצטרפין.

י. אף על פי שמצטרפין העדות, בדיני ממונות, צריך שיעיד כל עד אחד משניהם, בכל הדבר כמו שבארנו. אבל אם העיד אחד במקצת הדבר, והעיד השני במקצתו אין מקימין את הדבר מעדות שניהם: שנאמר "יקום דבר" (דברים יט, טו), ולא חצי דבר.

יא. כיצד: זה אומר אכל שדה זו שנה פלונית, וזה העיד שאכלה בשנה שניה, וזה העיד שאכלה בשנה שלישית אין מצטרפין עדות שלשתן ואומרים הרי אכלה שלוש שנים: שכל אחד ואחד, העיד במקצת הדבר.

יב. וכן אם העיד זה שאני ראיתי שערה אחת בצד ימינו שלזה, וזה אומר ואני ראיתי שערה אחת בצד שמאלו באותו היום אין מצטרפין דברי שניהם כדי שנאמר הרי העידו שניהם שהיה זה גדול ביום פלוני: לפי שכל אחד, העיד במקצת הסימנין.

יג. אפלו העידו שנים בשערה אחת, והעידו שנים אחרים בשערה אחת, שהרי כל כת מהם העידה על חצי דבר אין זו עדות.

יד. אבל אם העיד האחד שראה שתי שערות בצד ימין, והעיד השני שראה שתי שערות בצד שמאל מצטרפין. וכן כל כיוצא בזה.